

УДК 159.922.72:[37.016:81–028.31]:784

Богрова Христина Борисівна

стажист-дослідник, ДВУЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України
e-mail: K. Bogrova@yandex.ru
ORCID 0000–0002–3748–5844

**ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОЯВУ
ПРОСОДИЧНОГО КОМПОНЕНТА МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО
ВІКУ: РЕЗУЛЬТАТИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ**

В статті представлено результати емпіричного дослідження просодичного компонента мовлення дітей дошкільного віку. Подано порівняльний аналіз особливостей прояву просодичного компонента мовлення дітей середніх і старших груп дошкільних навчальних закладів. Досліджено індивідуально-психологічні особливості дошкільників: властивості темпераменту, самооцінка та тривожність. Доведено, що більшість досліджуваних в обох групах мають низький рівень майже за всіма показниками просодичного компонента мовлення, а саме сприйняття і відтворення ритму, інтонації, тембру, логічного наголосу, темпо-ритмічної організації, які супроводжуються підвищеним рівнем тривожності, заниженою самооцінкою, а також переважанням негативних проявів стосовно властивостей темпераменту дітей дошкільного віку.

Ключові слова: дошкільний вік, просодичний компонент мовлення, тривожність, самооцінка, властивості темпераменту.

Постановка проблеми. Багатогранність і неоднозначність підходів до дослідження питання мовлення призводить до того, що в сучасній системі дошкільної освіти, що сьогодні зазнає процес фундаментальної перебудови, на практиці дитяче мовлення шестирічних осіб формують без достатнього обліку різноманіття мовленнєвих проявів [5]. Пильну увагу психологів привертає просодичний компонент, якому відводиться роль необхідного елемента роботи над фазичною складовою мовлення [13].

Просодичний компонент мовлення ставав предметом дослідження різних галузей наук (мовознавство, педагогіка, фізіологія), однак питання репрезентації дитини через просодіку з урахуванням прояву його індивідуально-психологічних особливостей на сьогоднішній день не вивчені. Дослідження цих питань є актуальним завданням психології, оскільки від їх вирішення значною мірою залежить вдосконалення мовленнєво-творчої системи організму дитини, прогноз і попередження труднощів безуспішної комунікативної взаємодії з однолітками і дорослими, повноцінний психічний, інтелектуальний і пізнавальний його розвиток, активізація загального потенціалу.

Проблемою вивчення мовлення та його просодичного компонента займалися такі вчені, як В. М. Бехтерев, Т. В. Вимекаєва, І. В. Волженцева, В. О. Гіляровський, Т. В. Завязун, Л. В. Засекіна, С. В. Засекін, Л. О. Калмикова та інші.

Мета статті — зробити порівняльний аналіз психологічних особливостей просодичного компонента мовлення дітей 4–6 років.

Загальна логіка дослідження відображена в сукупності наступних завдань:

1. Визначити методологічну базу дослідження просодичного компонента мовлення дітей дошкільного віку.

2. Проаналізувати особливості прояву просодичного компонента мовлення у дітей 4–5 і 5–6 років (середня і старша групи дошкільних навчальних закладів).

3. Дослідити властивості темпераменту, тривожність та самооцінку дітей 4–5 і 5–6 років (середня і старша групи дошкільних навчальних закладів).

Результати дослідження. Дослідження проводилося у дітей дошкільного віку (4–6 років), що входять в середні (4–5 років) та старші (5–6 років) групи дошкільних навчальних закладів (ДНЗ) м. Краматорська. Всього було досліджено 206 дітей.

Для дослідження було використано чотири методики, опис та обґрунтування використання яких наведемо нижче. Для визначення середніх величин кількісних параметрів та їх стандартних помилок, вірогідності відмінностей використовували методи статистичного аналізу з обчисленням на ПЕОМ за допомогою стандартизованого пакету «Microsoft Office 2003».

Отже, для вивчення просодичного компонента мовлення була використана методика *О. Ф. Архипова, Є. Е. Артемова «Дослідження просодики у дітей»* [1; 2; 16]. Складові просодичного компонента оцінювалися в градації від 0 до 4 балів, де в запропонованих завданнях були свої критерії. Проведене дослідження просодики обширно представило картину рівня розвитку просодичного компонента мовлення, його сприйняття і відтворення, що дозволило конкретизувати корінь проблематики мовленнєвої обмеженості для того, щоб в майбутньому дозволити більш цілеспрямовано впливати на необхідні зони [3].

За результатами діагностики діти з середніх груп отримали низький рівень за всіма наступними показниками просодичного компонента мовлення: сприйняття ритму ($M = 4,4$), відтворення ритму ($M = 5,5$), темпо-ритмічна організація ($M = 5,8$), сприйняття інтонації ($M = 10,2$), відтворення інтонації ($M = 7,5$), сприйняття логічного наголосу ($M = 6,9$), відтворення логічного наголосу ($M = 9,8$), модуляція голосу за висотою ($M = 5,4$), модуляція голосу за силою ($M = 6,2$), сприйняття тембру ($M = 4,9$), відтворення тембру ($M = 3,7$), мовленнєве дихання ($M = 7,5$).

Діти з групи старших дошкільників отримали низький рівень майже за всіма показниками просодичного компонента мовлення, а саме сприйняття ритму ($M = 4,8$), відтворення ритму ($M = 6,2$), темпо-ритмічна організація ($M = 6,3$), сприйняття інтонації ($M = 11,6$), відтворення інтонації ($M = 8,2$), модуляція голосу за висотою ($M = 5,9$), модуляцію голосу за силою ($M = 6,6$), сприйняття тембру ($M = 5,4$), відтворення тембру ($M = 4,0$), мовленнєве дихання ($M = 8,3$), сприйняття логічного наголосу ($M = 8,2$). Та лише відтворення логічного наголосу ($M = 12,1$) отримало верхню межу

середнього рівня розвиненості, що можна пояснити тим, що з віком у дітей розвивається словниковий запас, і розставляти правильно наголос вдається більш вдало.

Майже всі показники просодичного компонента мовлення в середніх та старших групах однаково мають недостатньо високий рівень (при $p > 0,05$). У досліджуваних 4–5 та 5–6 років статистично відрізнялися лише показники інтонації (сприйняття) (при $p < 0,05$) та логічний наголос (сприйняття/відтворення) (при $p < 0,05$), які краще розвинені у старших дітей. Отже, з віком інтонація та логічний наголос стають досконалішими у зв'язку з більш свідомою функцією сприйняття й відтворення мовлення.

Але взагалі й ті, й інші мають недостатньо розвинені властивості ритміко-інтонаційної сторони мовлення. Так, у дошкільників спостерігається переважання прискореного або уповільненого темпу замість оптимального, невміння повноцінно користуватися інтонацією та тембровим забарвленням, а також відзначається обмеження можливостей мовленнєвого дихання та інше.

Для диференціації дітей за індивідуально-особистісними характеристиками і виявлення властивостей темпераменту був використаний *опитувальник А. Томаса, С. Чесс, адапт. В. Г. Колпакова, В. В. Макарова, Г. А. Макарової «Вивчення властивостей темпераменту»* [6–8; 12; 14; 15; 18]. Предметом діагностики виступили складові дитячого темпераменту, що проявляються в різних характеристиках поведінки (активність, ритмічність, наближення або віддалення, адаптивність, інтенсивність реагування, поріг виникнення реакції, якість настрою, перемикання, тривалість і стійкість уваги). Дана методика являє цінність для нашого дослідження, так як дозволяє отримати індивідуальний набір рис темпераменту і розширити можливості типології, а також описати різноманітні індивідуальні набори психодинамічних характеристик поведінки.

Методика містить 72 твердження, які належать до 9 шкал (по 8 тверджень у кожній), ключі, інструкції з проведення, оброблення та інтерпретації. Заповнюється батьками дітей.

Вітчизняні психологи В. Г. Колпаков, В. В. Макаров і Г. А. Макарова валідували батьківський опитувальник для визначення темпераменту дітей різного віку, розроблений американськими вченими А. Томасом і С. Чесс [15]. У дисертаційному дослідженні Г. А. Макарової представлено дані про надійність, валідність даного опитувальника [11]. В російськомовних дослідженнях В. Г. Колпакова, В. Ф. Чугуй, В. В. Макарової та ін. опитувальник підтвердив свою дослідницьку цінність як інформативний і достовірний метод діагностики темпераменту у дітей [6–8].

Отже, у випробовуваних середніх та старших груп отримані результати не мали розбіжностей при $p > 0,05$, тому далі даємо загальну характеристику за всіма властивостями.

За *активністю* діти характеризуються невисоким рівнем моторного компонента поведінки ($M = 2,8$ та $M = 3,0$), що проявляється в темпі, частоті та ступені виразності рухливості під час купання, ігор, прийому їжі та інших видів діяльності.

За показником *ритмічності* поведінкових реакцій, що пов'язані з біологічними потребами, у дітей (при $M = 2,7$ та $M = 2,8$) діагностується непередбачуваність і аритмічність основних фізіологічних процесів, таких як пасивність — активність, сон — неспання, прийняття їжі — дефекація та інше.

Показники за *приближенням — униканням* свідчать про переважання проявів негативних емоцій, реакцій відходу, уникнення, страху ($M = 3,1$ та $M = 3,2$). Це перша реакція на нові стимули, наприклад, їжу, іграшки, процедури, людей та інше.

Адаптаційні можливості дітей (при $M = 3,1$ та $M = 3,2$) значно менше, ніж у дорослої людини. Так, результати в нашому дослідженні за *адаптивністю* вказують, що дітям потрібно немало часу пристосуватися після первинної реакції до незнайомого подразника, тобто вони важче і повільніше звикають до нової діяльності.

За показником *інтенсивності реакцій* у дітей (при $M = 2,7$ та $M = 2,4$) спостерігається позитивна чи негативна реакція будь-якого виду чи спрямованості, проявляється не сильно.

За *порогом чутливості* (уразливість) у дітей (при $M = 4,3$ та $M = 4,0$) спостерігається високий поріг (загальна чуттєвість до подразників), тобто досліджувані демонструють низьку готовність реагувати на подразники помірної сили.

Аналізуючи якість *настрою* досліджуваних дітей (при $M = 2,8$ та $M = 3,0$), відзначаємо переважання стану незадоволеності, субдепресивного і дисфоричного настрою: плач, крик, вираз злості.

Найвищі показники були за фактором *відволікання* ($M = 4,7$ та $M = 4,3$), що характерно для дітей дошкільного віку через слабо розвинуте самовладання, самоконтроль. Такі досліджувані швидше відволікаються та реагують на зовнішні подразники, їм не потрібно багато часу для переходу від одного виду діяльності до іншого. Вони пластичні в поведінці.

У досліджуваного контингенту дітей (при $M = 2,8$ та $M = 2,9$) показники за фактором *уваги — наполегливості* підтверджують слабку здатність до тривалої фіксації уваги на одному предметі або в рамках однієї діяльності, якщо виникають труднощі, що автоматично позбавляє їх цілеспрямованої наполегливості при досягненні мети.

Для виявлення рівня тривожності ми використали методику *Г. П. Лаврентьєвої, Т. М. Титаренко «Виявлення рівня тривожності»* [9; 10]. Позитивна відповідь на кожне із запропонованих тверджень оцінювалась в 1 бал. Потім підсумовувалася кількість позитивних відповідей і визначалася висока тривожність (15–20 балів), середня (7–14 балів) або низька (1–6 балів). Нам вдалося з'ясувати, що у дітей 4–5 років виявлена нижня межа високого рівня тривожності ($M = 15,0$), а в групах 5–6 років тривожність знаходиться у верхній межі середнього рівня ($M = 14,5$) (при $p > 0,05$). Отримані дані підтверджують досвід роботи психологів в дошкільних освітніх установах з багатьма дітьми, які мають підвищений рівень тривожності в ситуаціях, пов'язаних зі спілкуванням з однолітками, дорослими. Тривожність як фактор емоційної нестабільності виступає дезадаптивним момен-

том, що перешкоджає розвитку емоційно-вольової, пізнавальної сфери та становленню емоційно-особистісних утворень.

Для дослідження самооцінки була використана проєктивна методика **В. Г. Щура «Драбинка»** [17]. Вона призначена для визначення особливостей самооцінки дитини (як загального відношення до себе) і уявлень дитини про те, як її оцінюють інші люди. Для проведення методики необхідний малюнок з 10 сходинками, а також зображення хлопчика і дівчинки. Дитині дається інструкція: «На самій нижній сходинці стоять самі погані хлопчики і дівчатка. На другий — трохи краще, а ось на верхній сходинці стоять самі хороші, добрі й розумні хлопчики та дівчатка. На яку сходинку поставив би ти себе? А на яку тебе поставлять мама, вчитель?» Якщо дитина поставив себе на 1–4-ту сходинку — це низький рівень самооцінки (занижена); 5–7-му сходинку — середній рівень самооцінки (правильний); 8–10-ту сходинку — високий рівень самооцінки (завищена).

Завдяки методиці ми вивчили самооцінку дошкільників. Наряду з підвищеним рівнем тривожності, що виявлено в попередній методиці, ми бачимо тенденцію в обох групах ($M = 4,5$ і $M = 4,8$) до заниженої самооцінки (верхня межа) (при $p > 0,05$).

Отже, вивчення просодичного компонента мовлення дозволяє виявити деякі закономірності його розвитку, що опосередковує світосприйняття дитини і розширює інструментальні можливості мовлення [4].

Висновки. Таким чином, результати дослідження просодичного компонента мовлення дітей 4–5 та 5–6 років (середні та старші групи ДООУ) дають змогу зробити висновок, що здебільшого переважають низький або середній рівень показників просодичного компонента мовлення, а саме сприйняття і відтворення ритму, інтонації, тембру, логічного наголосу, темпо-ритмічної організації, які супроводжуються підвищеним рівнем тривожності, заниженою самооцінкою, а також переважанням негативних проявів стосовно властивостей темпераменту дітей дошкільного віку.

Перспективами подальших досліджень є створення методики розвитку просодичного компонента мовлення дітей дошкільного віку засобами вокалотерапії та розробка технології реалізації комплексного її впливу, з урахуванням індивідуально-особистісних характеристик дошкільників.

Список використаних джерел і літератури

1. Артемова Е. Э. Формирование просодики у дошкольников с речевыми нарушениями : Монография. — М. : МГГУ им. М. А. Шолохова, 2008. — 123 с.
2. Архипова Е. Ф. Стертая дизартрия у детей / Елена Филипповна Архипова. — М. : АСТ: Астрель, 2008. — 331 с.
3. Богрова Х. Б. Результати дослідження просодичного компонента мовлення у дітей дошкільного віку // Психолінгвістика. Psycholinguistics : [зб. наук. праць ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». — Переяслав-Хмельницький: ФОП Домбровська Я. М., 2016. — Вип. 20 (1). — С. 26–35.
4. Вымекаева Т. В. Формирование экспрессивных компонентов речи в условиях вокальной продуктивной деятельности : дис.... канд. психол. наук : 19.00.07 / Татьяна Витальевна Вымекаева; Моск. гос. ун-т им. М. В. Ломоносова, Сургут. гос. ун-т. — Москва, 2002. — 216 с.

5. Калмикова Л. О. Формування у дітей старшого дошкільного віку мовленнєвої діяльності: діагностико-розвивальний комплекс : навч.-метод. посіб. / Л. О. Калмикова. — К. : Видавничий Дім «Слово», 2016. — 384 с.
6. Колпаков В. Г. Определение темперамента у детей посредством родительских опросников / В. Г. Колпаков, В. Ф. Чугуй и др. // Известия СО АН СССР, 1987. — Вып. 1. — С. 128–132 (серия биологические науки).
7. Колпаков В. Г. Родительский опросник для определения темперамента детей 3–7 лет / В. Г. Колпаков, Г. А. Макарова и др.: [методические рекомендации]; Красноярск : Фонд Ментального Здоровья. — 1993. — Вып. 2. — 10 с.
8. Колпаков В. Г. Опросник для определения темперамента / Колпаков В. Г., Макарова Г. А.: [методические рекомендации]; Красноярск : Фонд Ментального Здоровья. — 1993. — Вып. 4. — 10 с.
9. Лаврентьева Г. П. Практическая психология для воспитателя / Г. П. Лаврентьева, Т. М. Титаренко. — Киев, 1992. — 29 с.
10. Лютова Е. К. Шпаргалка для взрослых: психокоррекционная работа с гиперактивными, агрессивными, тревожными и аутичными детьми / Е. К. Лютова, Г. Б. Момина. — М.: Генезис, 2000. — 192 с.: илл.
11. Макарова Г. А. Особенности темперамента детей и подростков здоровых и с резидуально-органическими психическими нарушениями : Дис.... канд. психол. наук : 19.00.04 / Макарова Галина Анатольевна. — СПб., 1998. — 169 с.
12. Психодиагностика в дошкольном возрасте: практикум для студентов, обуч. по спец. 1–86 01 01–02 «Социальная работа» и «Психология» / сост. О. В. Конькова. — Минск : БГУ, 2012. — 56 с.
13. Светозарова Н. Д. Интонационная система русского языка : монография. — Л.: Изд-во ЛГУ, 1982. — 176 с.
14. Черепкова Н. В. Психологическая диагностика и прогнозирование конституционально-типологической недостаточности у детей в дошкольном возрасте : Дис.... канд. психол. наук : 19.00.01 / Черепкова Наталья Викторовна: Ставрополь, 2003. — 176 с.
15. Чесс С. Значение темперамента для психиатрической практики / С. Чесс, А. Томас // Детство идеальное и настоящее : Сб. работ современных западных ученых. — Новосибирск, 1994. — С. 111–122.
16. Шевцова Е. Е. Технологии формирования интонационной стороны речи [Текст]: Учебное пособие для студ. педвузов / Е. Е. Шевцова, Л. В. Забродина. — М.: Астрель, 2009. — 222 с.
17. Щур В. Г. Методика изучения представлений ребенка об отношениях к нему других людей / Психология личности: теория и эксперимент ; под ред. В. В. Давыдова. — М.: Педагогика, 1982. — С. 108–114.
18. Thomas A. Temperament and Development / A. Thomas, S. Chess // New York New York: Brunner/Mazel. 1977.

References

1. Artemova, E. E. (2008). Formirovanie prosodiki u doshkolnikov s rechevymi narusheniyami [Formation of prosody in preschool children with speech disorders]. Moscow: MGGU im. M. A. Sholohova [in Russian].
2. Arhipova, E. F. (2007). Stertaya dizartriya u detey [Worn dysarthria in children]. Moscow: AST: Astrel [in Russian].
3. Bohrova Kh. B. (2016). Rezultaty doslidzhennia prosodychnoho komponentu movlennia u ditei doshkilnogo viku [Result of the pre-ordination of the prosodic component of the prayer at the children's pre-school visit]. Psycholinguistics, 20 (1), 26–35 [in Ukrainian].
4. Vyimekaeva, T. V. (2002). Formirovanie ekspressivnykh komponentov rechi v usloviyakh vokalnogo produktivnoy deyatel'nosti [Formation of expressive speech components in terms of vocal productive activities]. Candidates thesis. Moscow: gos. un-t im. M. V. Lomonosova, Surgut. gos. un-t [in Russian].
5. Kalmikova, L. O. (2016). Formuvannya u ditey starshogo doshkilnogo viku movlenevõi diyal'nosti: diagnostiko-rozvivalniy kompleks [Formulation for the elder of the pre-school day

- in Moscow: the diagnostic-developmental complex]. Kyiv: Vidavnicхий Dim «Slovo» [in Ukrainian].
6. Kolpakov, V. G., Chuguy, V. F. & et al (1987). Opredelenie temperamenta u detey posredstvom roditelskikh oprosnikov [Determination of temperament in children through parental questionnaires]. *Izvestiya SO AN SSSR — Proceedings of the USSR Academy of CO*, 1., 128–132 [in Russian].
  7. Kolpakov, V. G., Makarova G. A. & et al (1993). *Roditel'skiy oprosnik dlya opredeleniya temperamenta detey 3–7 let [Rodytel'skiy for definitions of temperament questionnaire in children 3–7 years]*. Krasnoyarsk: Fond Mentalnogo Zdorovya [in Russian].
  8. Kolpakov, V. G., Makarova G. A. & et al (1993). *Oprosnik dlya opredeleniya temperamenta. Metodicheskie rekomendatsii [Questionnaire for definitions of temperament. Guidelines]*. Krasnoyarsk: Fond Mentalnogo Zdorovya [in Russian].
  9. Lavrenteva, G. P. & Titarenko T. M. (1992). *Prakticheskaya psikhologiya dlya vospitatelya [Practical Psychology for vospitatelya]*. Kiev [in Russian].
  10. Lyutova, Ye. K. G. & Monina B. (200). *Shpargalka dlya vzroslykh: psikhokorreksionnaya rabota s giperaktivnyimi, agressivnyimi, trevozhnyimi i autichnyimi detmi [Crib for Adults: psyhokorreksionnaya Business with hyperaktivnyimi, ahressivnyimi, trevozhnyimi and autichnyimi detmy]*. Moskva: Genezis [in Russian].
  11. Makarova, G. A. (1998). Osobnosti temperamenta detey i podrostkov zdorovykh i s rezidualno-organicheskimi psikhicheskimi narusheniyami [Features temperament children and adolescents with zdorovuh and residual-Organic mentally abuse]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Saint Petersburg [in Russian].
  12. Konkova, O. V. (Eds.). (2012). *Psychodiagnostics in preschool age: a workshop for students teaching. on spec. 1–86 01 01–02 «Social Business» and «Psychology»*. Minsk : BGU [in Russian].
  13. Svetozarova, N. D. (1982). *Intonatsionnaya sistema russkogo yazyka [Yntonatsionnaya system of Russian language]*. L.: LGU [in Russian].
  14. Cherepkova, N. V. (2003). Psikhologicheskaya diagnostika i prognozirovanie konstitutsionalno-tipologicheskoy nedostatochnosti u detey v doskolnom vozraste [Psyholohycheskaya diagnostics and forecasting konstyututsionalno-typolohycheskoy failure in children in preschool age]. *Candidate's thesis*. Stavropol [in Russian].
  15. Chess, S. & Tomas, A. (1994). Znachenie temperamenta dlya psikhiatricheskoy praktiki [Value for temperament psyhyatrycheskoy practice]. *Detstvo idealnoe i nastoyashchee : Sb. robot sovremennykh zapadnykh uchenykh — Childhood and an ideal nastojashchee: Sat. works sovremennykh zapadnykh scientists*, 111–122 [in Russian].
  16. Shevtsova, E. E. & Zabrodina, L. V. (2009). Tehnologii formirovaniya intonatsionnoy storony rechi [Technologies of formation intonational aspects of speech]. Moscow: Astrel [in Russian].
  17. Shchur, V. G. (1982). *Methods Study presented about child respects people for the second nemu V. V. Davydova (Ed.)*; *Psikhologiya lichnosti: teoriya i eksperiment*. Moskva: Pedagogika [in Russian].
  18. Thomas, A. & Chess, S. (1977). *Temperament and Development*, New York.

Богрова К. Б.

стажер-исследователь, ГВУЗ «Университет менеджмента образования»

НАПН Украины

e-mail: K. Bogrova@yandex.ru

ORCID 0000–0002–3748–5844

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ОСОБЕННОСТЕЙ ПРОЯВЛЕНИЯ ПРОСОДИЧЕСКОГО КОМПОНЕНТА РЕЧИ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА: РЕЗУЛЬТАТЫ ЭМПИРИЧЕСКОГО ИССЛЕДОВАНИЯ

Резюме

В статье представлены результаты эмпирического исследования просодического компонента речи детей дошкольного возраста. Приведен сравнительный анализ особенностей проявления просодического компонента речи детей средних и старших групп дошкольных учебных заведений. Исследованы индивидуально-психологические особенности дошкольников: свойства темперамента, самооценка и тревожность. Доказано, что большинство исследуемых в обеих группах имеют низкий уровень почти по всем показателям просодического компонента речи, а именно восприятие и воспроизведение ритма, интонации, тембра, логического ударения, темпо-ритмической организации, которые сопровождаются повышенным уровнем тревожности, заниженной самооценкой, а также преобладанием негативных проявлений в отношении свойств темперамента детей дошкольного возраста.

Ключевые слова: просодический компонент речи, тревожность, самооценка, темперамент, дошкольный возраст.

Bogrova Kh. B.

intern researcher, State Higher Educational Institution «University of Educational Management» National Academy of Educational Sciences of Ukraine

e-mail: K. Bogrova@yandex.ru

ORCID 0000–0002–3748–5844

COMPARATIVE ANALYSIS OF PECULIARITIES OF MANIFESTATION OF A PROSODIC COMPONENT OF THE SPEECH IN PRESCHOOL CHILDREN: RESULTS OF AN EMPIRICAL STUDY

Abstract

In this article are represented results of an empirical study of a prosodic component of speech in preschool children. It is given the comparative analysis of peculiarities of manifestation of a prosodic component of the speech in children of average and senior groups of preschool educational institutions.

Individual and psychological peculiarities of preschool children are investigated: properties of temperament, self-assessment and anxiety.

It is proved that the majority of investigated in both groups have low level almost in all indicators of a prosodic component of the speech, namely perception and reproduction of a rhythm, intonation, timbre, logical accent, tempo-rhythmic organization, that accompanied by an increased level of anxiety, low self-assessment and also predominance of negative manifestations in relation to the temperament of children of preschool age.

In the future further research methods proposed creation of prosodic Speech preschool children means vokaloterapiyi and develop integrated technologies of its effects, taking into account individual personal characteristics of preschoolers.

Key words: preschool age, prosodic component of the speech, anxiety, self-assessment, properties of temperament.

Стаття надійшла до редакції 12.04.2017